

Centrum akademického psaní: Pomáháme nejen s odborným psaním v angličtině

29.1.2025 - Zuzana Dupalová | Akademie věd České republiky

„Naše vzdělávací a poradenské centrum pomáhá vědcům i studentům psát jasné, srozumitelné a logicky strukturované odborné texty v angličtině,“ říká Kamila Etchegoyen Rosolová a pokračuje, že se v Centru akademického psaní především snaží „vybavit“ autory a autorky dovednostmi, které jim psaní usnadní a zvýší i kvalitu textů.

„K odbornému psaní přistupujeme jako k fenoménu, který souvisí možná víc se základy vědecké práce než s jazykovými dovednostmi, s nimiž v současnosti mohou pomoci nástroje AI,“ dodává.

Centrum nabízí různé služby nejen pro zaměstnance Akademie věd ČR, ale i další zájemce. Patří mezi ně individuální konzultace zaměřené na konkrétní texty, kurzy a semináře, které pomáhají účastníkům postupně zdokonalovat dovednosti. Pozitivní zpětná vazba od účastníků potvrzuje, že lektori naplňují své cíle s úspěchem. Centrum poradí například i s přípravou konferenčních příspěvků.

Vedoucí Kabinetu studia jazyků Kamila Etchegoyen Rosolová

Jak postupovat, když chystám konferenční příspěvek v angličtině?

Představte si konkrétního člověka v publiku – pomůže vám to pojmout prezentaci jako příběh, ne jen jako mechanický výčet „cíl, metody, výsledky, závěr“. Připomínejte si, že většina posluchačů bude o tématu vědět méně než vy, proto sdělení zpracujte jednoduše, jasně a stručně. Přípravu začněte otázkami: „Co chci, aby si publikum odneslo? Co je hlavní sdělení a proč by mělo lidi zajímat?“

A pak?

Hlavní myšlenku si cvičně shrňte do souvětí nebo do minutového vysvětlení. Až se pustíte do přípravy slidů, zacházejte s jejich první verzí jako s poznámkami pro sebe. U každého se zamyslete, jak obsah přetavíte do vizuální podoby. Samozřejmě trénujte a měřte si přitom čas. V Centru akademického psaní rádi pomůžeme se strukturou, slidy i nácvikem. Máme k tomu nejen individuální konzultace, ale i semestrální kurz.

Co byste doporučila autorům při přípravě článků?

Začněte výběrem vhodného časopisu a pečlivě si na jeho webových stránkách prostudujte instrukce. Můžete také napsat šéfredaktorovi, stručně popsat zaměření a vědecký přínos práce a zeptat se, zda by o váš článek mohl mít zájem – pokud přijde odpověď, může vám ušetřit čas a případně vás nasměrovat na vhodnější časopis. Neodkládejte psaní na poslední chvíli a buďte připraveni, že článek budete několikrát přepisovat, než se propracujete k finální verzi. Celý proces psaní pojměte jako příležitost tříbit si myšlenky.

Máte i další tipy pro psaní?

Dejte rozpracovaný článek někomu přečíst – autoři si často myslí, že vše potřebné v textu mají, protože vycházejí z podrobné znalosti věci, ale čtenář může tápat. Chcete-li získat zpětnou vazbu, neváhejte se na nás obrátit už v rané fázi – například s osnovou nebo hrubým návrhem. Budete tak otevřenější úpravám a případné změny nebo přepisování budou méně bolestivé.

Je rozdíl mezi českým a anglickým odborným stylem?

Angloamerický odborný styl se víc orientuje na čtenáře – texty jsou jednodušší, přehlednější, věty

méně komplikované a výklad se drží jedné myšlenkové linie. Autoři se nebojí používat zájmeno „já“ a neschovávají se tolik za pasivní konstrukce, jak tomu bývá v českých odborných textech. V anglických textech je i víc takzvaného metadiskurzu – tedy formulací, jimiž autor čtenáři pomáhá orientovat se v textu.

V čem se nejvíce různí?

Nejzásadnější rozdíl vidím v tom, že v českém prostředí máme spíš tendenci popisovat nebo předávat informace, zatímco anglické odborné texty kladou důraz na analytické a kritické myšlení. Autoři musí čtenáře přesvědčit, že jejich výzkum má smysl a něco zajímavého přináší. To vyžaduje důkladné plánování textu a schopnost argumentovat, která se v našich školách bohužel systematicky nerozvíjí. V tomto ohledu jsme oproti rodilým mluvčím opravdu v nevýhodě, i když tvorba vědeckého argumentu je obtížná sama o sobě, takže dává zabrat i jim.

Angloamerický odborný styl se podle Kamily Etchegoyen Rosolové orientuje více na čtenáře.

Na který problém českých vědců při odborném psaní v angličtině nejčastěji narážíte?

Nemám jednoznačnou odpověď – záleží na zkušenostech autorů i na oboru. Někteří vědci čtou odbornou literaturu téměř výhradně v angličtině, takže mezikulturní rozdíly v psaní na ně příliš nedopadají. Obecně ale často narážíme na problémy, jako jsou vágní výzkumné otázky, nejasné stanovení cíle výzkumu nebo slabá argumentace. Tyto potíže však nejsou specifické jen pro české autory; potýkají se s nimi i rodilí mluvčí.

Najdeme i specificky český problém?

Snad problémy se strukturací textu. Anglické odborné texty vyžadují pevně danou strukturu a dodržování konvencí, například jak vystavět úvod, který musí jasně prezentovat výzkumný problém, jeho důležitost a aktuálnost. Čeští autoři mají tendenci provázet čtenáře svými myšlenkovými pochody, a tak se hlavní myšlenka objevuje až později v textu, třeba až v diskuzi, místo aby byla jasná už v úvodu.

Proč je to pro nás Čechy obtížné?

Pramenit to může z menšího důrazu na systematický trénink akademického psaní, který je v anglofonních zemích běžnou součástí vysokoškolského studia. Samozřejmě to neznamená, že autoři z anglofonního světa s psaním nezápasí, ale systematický přístup k psaní je v tomto ohledu nespornou výhodou.

Kdo se na vás v Centru akademického psaní nejčastěji obrací?

Naše služby nejčastěji využívají doktorandi a postdoci nebo akademičtí pracovníci, často i z univerzit. Mnozí nás objeví náhodou, ve chvíli, kdy zoufale hledají podporu, kterou ve svém okolí postrádají.

Jaké služby poptávají?

Vedle konzultací k odborným článkům jsme v loňském roce pomáhali i s mentoringem při psaní disertační práce, poskytujeme zpětnou vazbu k žádostem o mezinárodní granty nebo jsme pomáhali pár klientům s přípravou prezentace do užšího kola žádosti o grant Evropské rady pro výzkum ERC. Obracejí se na nás i různé ústavy a fakulty, které mají zájem o naše semináře nebo chtějí vytvořit kurz na míru pro doktorandy a akademické pracovníky.

Jaké všechny služby nabízíte a pro koho jsou určené?

Nabízíme tři hlavní typy služeb: kurzy, individuální konzultace a semináře. V kurzech účastníci postupně píšou odborný text nebo připravují prezentaci a dostávají při tom průběžně zpětnou vazbu. V konzultacích dáváme zpětnou vazbu na práci, kterou již mají hotovou nebo rozepsanou.

A semináře?

Často si je objednávat univerzity pro doktorandy a akademiky a slouží jako ukázka toho, co lze v psaní rozvíjet. Zásadní pro zlepšení psaní je ale praxe – psát, získávat konstruktivní zpětnou vazbu a na jejím základě texty dále upravovat.

Jak probíhají konzultace?

Osobně nebo online prostřednictvím Zoom. Nejprve si ujasníme kontext – komu je text určen, co se od něj očekává a podle jakých kritérií bude hodnocen. Poté se snažíme lépe pochopit klientův výzkum a ověřujeme, zda jsou klíčové informace v textu uvedeny jasně. Často se stává, že důležité detaily chybí, protože je autor považuje za samozřejmé.

To nezní jako „hodinová záležitost“.

Psaní je proces, který vyžaduje čas, a máloco se dá vyřešit během jediné konzultace. Konzultace se zaměřují na postupné zlepšování struktury, logiky a argumentace textu. Klient odchází s konkrétními tipy na úpravy, ale také si třídí své myšlenky a může text zpřesňovat a přepisovat, aby byl jasnější a lépe přizpůsobený požadavkům čtenářů a hodnotitelů.

Co je náplní kurzů?

Máme několik různých typů. Stěžejní jsou „Writing for Publication“ pro vědce nebo doktorandy, kteří pracují na výzkumném projektu a potřebují začít psát odborný článek v angličtině. Účastníci čtou články ve svém oboru, analyzují je, učí se je kriticky hodnotit a přitom postupně píšou pasáže svého článku, na které dostávají zpětnou vazbu. Kurz je časově náročný – každý týden účastníci odevzdávají dílčí úkol.

Konzultace Centra akademického psaní se zaměřují na zlepšování struktury, logiky a argumentace textu.

Máte aktuálně v Centru nějaké novinky?

Vloni jsme zavedli takzvanou Writing Group, kde se pravidelně setkává skupinka účastníků a každý pracuje na svém textu. Tyto psací skupinky mají smysl, protože se účastníci vzájemně motivují a pomáhá jim to psát pravidelně a soustředěně, což vede k viditelnému pokroku.

Jak jim pomáháte vy?

Vedeme autory k tomu, aby jasně formulovali výzkumný problém a dokázali čtenáře přesvědčit, že jejich práce má potenciál přispět k dalšímu rozvoji oboru. Stejně tak je důležité, aby vědci i studenti uměli psát srozumitelně, bez akademického balastu.

Plánujete vaše služby rozšiřovat?

Rádi bychom, máme ale omezené personální a finanční kapacity. Naše výhoda však spočívá v tom, že účastníky našich kurzů nepotřebujeme hodnotit, a tak se soustředíme na individuální výuku a poradenství podle potřeb klientů. Kurzy a semináře pravidelně přehodnocujeme a upravujeme. Zkoušeli jsme zavést i nové kurzy, ne všechny ale měly dostatek zájemců.

Jak konkrétně byste chtěli obohatit nabídku?

Kdybychom měli více zájemců, o jinou verzi kurzu „Writing for Publication“ pro doktorandy na začátku studia a jinou pro zkušenější vědce. Zvažovali bychom také variantu kurzu zaměřenou na humanitní a přírodní vědy, i když smíšené skupiny různých oborů mají nesporné výhody. V ideálním případě bychom rádi rozšířili služby i na psaní v češtině, pro to ale zatím nemáme kapacitu.

Jakou zpětnou vazbu dostáváte?

Vysoce pozitivní. Nabízíme služby, které v českém prostředí nejsou typické, což klienti oceňují. Někteří se k nám vrací i po letech a mnozí říkají, že se u nás naučili dovednosti a strategie, které

jim pomáhají nejen s psaním v angličtině, ale i v češtině. Od pár doktorandů jsme také dostali zpětnou vazbu, že náš kurz byl „to nejužitečnější“, co absolvovali ve svém studiu, což je trochu paradoxní, protože naše kurzy nejsou součástí žádného studijního programu. Dále slýcháme, že by měly být povinnou součástí každého doktorského studia.

Podobná chvála dokáže potěšit...

Ano, taková zpětná vazba nás hodně těší a motivuje k dalšímu rozvoji. Pro další zájemce ale máme stále volné kapacity.

<https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Centrum-akademickeho-psani-Pomahame-nejen-s-odbornym-psanim-v-anglictine-00001>